

Programma commissaris: ir. J.M. Albers, tel. 06 – 347 70 473, e-mail j.m.albers@planet.nl
Secretaris Histechnica: ir. H. Boonstra, tel. 070 – 38 73 808, e-mail hotzeboonstra@gmail.com
Secretaris KIVI afd. Geschiedenis der Techniek: ir. A. de Liefde, tel. 070 – 39 66 999, e-mail gdt@kivi.nl

Den Haag, 20 januari 2022

Geachte leden van de *KIVI afdeling Geschiedenis der Techniek* en van *Histechnica*,

De besturen van de vereniging **Histechnica** en van de **KIVI afdeling Geschiedenis der Techniek** zijn verheugd u uit te nodigen tot het bijwonen van een voordracht te houden door de heer **G.W. de Graaf** met de titel:

“De Indische Mijnspoorwegen”

> **Datum:** zaterdag 26 februari 2022

> **Aanvang:** 11:00 uur

> **Locatie:** Science Centre,
Mijnbouwstraat 120, 2628 RX Delft

> **Programma:**

- 10.30 uur: Inloop met koffie en thee
- 11:00 uur: Welkom en introductie
- 11.05 uur: **Voordracht door de heer G.W. de Graaf**
- 11:50 uur: Pauze
- 12:15 uur: Vervolg van voordracht en afsluitende discussie
- 12:45 uur: Einde bijeenkomst.

Een persluchtlocomotief verlaat een galerijmijn van de Boekit Asammijnen. Nationaal Museum van Wereldculturen (0004 0779)

Voor het bijwonen van deze voordracht dient u zich aan te melden:

- Leden van KIVI dienen zich aan te melden via de KIVI website (www.kivi.nl > activiteiten > selecteer activiteit > aanmelden).
- Leden van Histechnica dienen zich aan te melden via de secretaris hotzeboonstra@gmail.com
- Ook belangstellenden die niet lid zijn kunnen zich via bovenstaande wegen aanmelden. Let op: er zijn dan kosten aan verbonden van Eur 5,00.

Voor het Science Centre geldt voornamelijk dat er een Corona check uitgevoerd wordt. U dient daartoe een geldige QR code te kunnen tonen of een recente negatieve PCR test.

De voordracht zal live uitgezonden worden; u dient zich hiervoor ook op te geven via bovenstaande wegen. Hieraan zijn geen kosten verbonden.

> **Samenvatting van de voordracht**

In juni verscheen bij uitgeverij De Alk het boek *De Indische Mijnspoorwegen*. Het behandelt het boven en ondergrondse spoorwegbedrijf bij de Staats- en particuliere steenkolenmijnen in voormalig Nederlands-Indië. Ruim voor de opening van de eerste publieke spoorweg op Java in 1867 was er op Borneo al railvervoer. Dat startte in 1849 bij de in dat jaar door Gouverneur-Generaal J.J. Rochussen geopende kolenmijn 'Oranje Nassau' in Pengaron, ten oosten van Martapoera. Tien jaar later waren daar al twee kolenmijnen in het stadium van opbouw, die beide railvervoer gebruikten. Borneo was bij uitstek de plaats voor steenkolenmijnbouw, Sumatra kende slechts drie steenkolenmijnen voor 1940. Als gevolg van de Tweede Wereldoorlog kwamen er ook steenkolenmijnen op West-Java en op Zuid-Celebes. De eerste stoomlocomotief in het steenkolenmijnbedrijf verscheen pas in 1899, kort daarop gevolgd door elektrische tractie bij de Ombilinmijnen op Sumatra. Door perslucht aangedreven locomotieven vinden we pas in de jaren twintig. Ook motorlocomotieven vonden hun weg naar het Indische steenkolenmijnbedrijf.

De steenkool lag soms zo dicht aan de oppervlakte dat zij door galerijwinning of in dagbouw kon worden gewonnen. In enkele gevallen moesten ook verticale schachten worden aangelegd, maar aanzienlijk minder diep dan in Limburg. De uitgestrektheid van de terreinen, de te overwinnen hoogteverschillen soms fors, het maakte de Indische steenkolenmijnen en hun railvervoer tot een boeiende aangelegenheid. Anno nu is er nog maar één kolenmijn met een koloniaal verleden die per spoor afvoert.

> **Informatie over de spreker**

Gerard de Graaf (Enschede, 1961) verricht in het dagelijks leven fotografische diagnostiek in Het Oogziekenhuis Rotterdam, na eerder onder andere in het Universitair Medisch Centrum Utrecht te hebben gewerkt in de oogheelkunde. Hij is actief als bestuurslid, conservator en stoommachinist bij de Stoomtrein Katwijk Leiden. Hij bezocht in 1978 voor het eerst het ondergrondse railvervoer van een kolenmijn in het Belgische Waterschei, later volgden vele ondergrondse bezoeken aan kolenmijnen in Duitsland en in Polen. In 2000 werd het besluit genomen te komen tot een boek dat het boven- en ondergrondse spoorwegbedrijf bij de Staats- en particuliere steenkolenmijnen in Limburg beschrijft. De op dat moment bekende twee Indische mijnen zouden deel uit maken van dat boek, dat inmiddels af is. De Indische steenkolenmijnen bleken zo groot in aantal dat zij in een apart boek zijn beschreven. Om te zien wat er nu nog te vinden is van het verleden werden vrijwel alle Indische mijnlocaties bezocht tussen 2005 en 2018. De meeste gegevens konden worden gevonden in het Nationaal Archief in Jakarta, waarin zich het *Arsip Mijnwezen* bevindt.

Komende activiteiten:

- **zaterdag 26 maart 2022 om 11:00 uur voordracht prof. ir. Johan Stoop: “Geschiedenis staalfabriek De Vries Robbé”** in het Science Centre Delft
- **24 – 30 april 2022 Studiereis Bologna en Turijn**